Library of the Museum
OF
COMPARATIVE ZOÖLOGY,

AT HARVARD COLLEGE, CAMBRIDGE, MASS.

Founded by private subscription, in 1861.

DR. L. DE KONINCK'S LIBRARY.

No. 1792.

Ch. Reinhardt 60^k No^t x

MCZ LIBRARY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MA USA

Fig. 1.

Fig. 2.

*Vulva marina, aculeis
instar pubis horrida.*

RELATIO
BREVIS PHYSICA
DE
CVRIOSISSIMIS
DVABVS CONCHIS
MARINIS

QV ARVM
VNA

VVLVA MARINA

ET

ALTERA

CONCHA VENEREA

NOMINATVR

IN CHARTAM CONIECTA ET CVM ORBE
ERVDITO COMMVNICATA

A

FR. ERNEST. BRÜCKMANNO,

MED. DOCT. ET PRACT. BRVNSVIC.

CVM FIGVR. AENEIS

BRVNSVIGAE

M DCC XXII.

LIBRARY

OF THE

CARLOSIS

DE

MARINIS

DE

ANNA MARINA

CONCHA VENEREA

DE

IN

DE

PER ERNEST. H. MANNING

DE

DE

DE

DE

VIRIS
CONSUMMATISSIMIS DOCTRINA ACERRIMO
IUDICIO INCOMPARABILI EXPERIENTIA
AC RERVM VSV
PER
GERMANIAM
IMO
VNIVERSAM FERE EVROPAM
CELEBERRIMIS
OPTIME
DE PATRIA LITERIS OMNIBVSQVE BONIS
LONGE MERENTISSIMIS
ILLVSTRIBVS
SAC. ROMAN. IMP. ACADEMIAE
NATVRAE CVRIOSORVM
STATORIBVS INCLYTIS
MAGNIFICO DOMINO PRAESIDI
ATQVE
EXCELLENTISS. D. D. ADIVNCTIS
ET
COLLECTORIBVS EPHEME-
RIDVM

PATRONIS MEIS MAGNIS
AC
FAVORIBVS GRATIOSISSIMIS
OMNI OBSERVANTIAE CVLTV
DEVENERANDIS
BREVEH HANCCE PHYSICAM
DE
VULVA MARINA
ET
CONCHA VENEREA
RELATIONEM
D. D. D.
AVTOR HVMILLIMVS
FR. ERNEST. BRÜCKMANN.
VIRI

*VIRI ILLVSTRES ATQVE
MAGNIFICI
PATRONI AC FAVTORES
OMNI OBSERVANTIAE STVDIO
DEVENERANDI*

HAud sine maxima admirati-
one mirabile & stupendum
variarum concharum in al-
tissima maris abyſſo degentium
& viventium, ex eaque in no-
ſtras terras delatarum, adeo affa-
bre factum atque inimitabile ar-
te opus conſiderare & fixis ocu-
lis aſpicere potuimus, quin ſta-
tim ac derepente ſummam ſum-
mi Numinis agnoſceremus &
prudentiam & providentiam,
eamque omnibus extolleremus
laudibus, quin & extemplo na-

tura in fingendis & procreandis
illis curiosissimis corporibus sub-
marinis, machinulisque domipor-
tis nunquam non solertissima,
ipsumque mare & litus nitore &
splendore conchyliorum testaceo-
rum infinitorum superbiens in-
gentem in admirationem nos ra-
peret. Inter varia autem & præ-
stantissima horum marinorum ge-
nera, quæ fundo maris valedixere
& in Museum nostrum aditum fe-
cere, sibi que ibi locum elegere fi-
xum, rarissima & præ omnibus re-
liquis, nostro quidem iudicio, est
sic a mulierum cymba dicta, Vul-
va marina & concha, a Venere no-
men indepta, Venerea vocata. De
his duabus conchis otiosas quas-
dam

dam inter exspatiandum horas
perdidimus, quod tamen, si sciverimus,
VIRI ILLUSTRES atque MAGNIFICI,
nos in his VOBIS placuisse,
nobis & volupe erit, neque minimam
laudem arbitrabimur. Aspicite igitur,
VIRI ILLUSTRES atque MAGNIFICI,
serenis oculis, clarissimaeque fronte
conchulas hasce, vilissimae sane & levis
munuscula, vix satis digna magnorum
virorum personis; VESTRA tamen
humanitas, quam pro nobis expectimus,
undique eruditis omnibus notissima,
nec hancce contemnet operam, cum nec
Oceanus immensus semper purpuram
nitidissimam, uniones majores splendentes
porrigat, sed quandoque tantum

tum etiam leviores & abjectissimas
conchulas, spongiosasque frutices
e sinu suo profundissimo offerre
soleat. Accipite igitur pro VESTRA
humanitate, valete, nec favore
vestro publico nostros prosequi
dedignemini conatus, qui erimus,
quamdiu erimus, nullo non tem-
pore

VIRI ILLUSTRES ATQVE
MAGNIFICI,

PATRONI AC FAVTORES OMNI
OBSERVANTIAE STUDIO
PROSEQVENDI,

V O B I S

Scribeb Brunsvigæ
e Museo meo
d. 8vo April. 1722.

humilissime addictissimus

F. E. B.

RELATIO

RELATIO
BREVIS PHYSICA
DE
CVRIOSISSIMIS DVABVS
CONCHIS VVLVA MARINA
NEMPE
ET
CONCHA VENEREA.

CAP. I.
DE
VVLVA MARINA;

§. I.

SI voluptatis & deliciarum gratia in mari-
num amœnissimum exspatiamur regnum,
pedemque movemus in littora ejus altissi-
ma, oculosque nostros aperimus in tot &
tanta eorum munera præclarissima juxta ac præ-
stan-

stantissima, rerum naturalium providentissima mater, natura offert nobis ex suo gremio locupletissimo corpora, quæ non nisi insignem in nobis excitant admirationem, ut summum & sapientissimum rerum ac corporum naturalium omnium conditorem juxta ac artificem artificum omnium maximum merito laudibus fuscipere omnino habeamus necessum. Sic immensus maris profundissimi sinus innumera porrigit piscium, quadrupedumque animalium genera, infinitam & stupendæ structuræ vegetabilium quantitatem, Uniones nitore splendentes, corallia purpuræ bellum indicentia, ambram fragrantissimi & delicatissimi odoris, ineffabiles insectorum familias, immensum conchyliorum numerum & infinitæ enarrationis juxta ac recensitionis alia corpora, quæ nec lingua humana eloqui potens, nec calamus ullus exprimere valet, quorumque adhuc innumerus numerus fundum alti profundissimum scopulosque & saxa submarina abjectissima amans & inhabitans, in nullius unquam hominis oculos incidit, quæ omnia immensum æquor nobis largitur. Inter cætera autem marina palmam omnibus præripiunt pulchritudine sua, splendoreque anticipant concharum species, quas recensere, quousque tantum sunt notæ & in lucem ex alto prodierunt, ingentis molis opus requireret, multorumque vita hominum huic

huic labori non sufficeret ; saltem hinc in hoc perbreui schediasmate duas conchas elegantissimas historice pertractare nobis proposuimus.

§. II.

Varia quidem & multa hinc & inde apud autores , qui de conchyliorum familiis aliquid publici juris fecerunt, partim, non solum curiosa, sed & partim jucunda adnotatu reperire licet; quæ rursus partim veritati consentanea sunt, partim quoque a veritatis tramite multum, imo toto cœlo distant & aberrant; sunt autem conchæ certe naturæ & maris munera elegantissime elaborata & constructa, domicilia animalculorum submarinorum repentium nulla arte, nullaque artificis vel famosissimi manu facta ac ædificata. Exemplo nobis sint in præsens Vulva sic dicta marina & Concha Venerea.

§. III.

Hæc Concha, Vulva nempe marina, primo calamo nostro se subjiciat; hæc exactissime repræsentare videtur membrum virgineum, pudendum seu vulvæ dictum, rimam in medio habens, ad cujus latera duo labia vel labra crinibus obsita, a quo & nomen vulvæ hæc concha

cha ob analogiam adepta est; præ se enim fert rimam elegantissimam, duas labiorum elevationes aculeorum horridorum duplici serie in utroque latere, ad instar pubis, exornatas. Elegantissimum fane naturæ & maris simulacrum submarinum; & marina vocatur, a loco nempe natali & patria, quæ est in alto profundissimo æquoris Amboinensis collocata.

§. IV.

Refertur a quibusdam ad Concharum Venerearum familiam & classem, sed minus juste, cum omnes sic dictæ conchæ Venereæ tantum sint univalves, hæc nostra autem bivalvis, hinc ad aliud genus & peculiare, (& concham sui generis vocandam,) referendum hoc testaceum esse censemus.

§. V.

Ab aculeorum in utroque labio duplici ordine, quibus echini quadrupedis animalis terrestris instar horrida est, appellationem quoque CONCHAE ECHINATAE, nominis fane honestis auribus gratioris forsitan, quam vulvæ, accepit; cujus echinatae elegantissimam figura ænea exscriptam speciem videsis apud Celeber. Ruyschium in Theatro universali omnium animalium, lib. de exan-

exanguibus aquaticis, Tab. XIII. cum descriptione, quæ articulo quinto, puncto primo p. m. 42. videnda exstat.

§. VI.

Rumphius, oculatissimus cæcus, in elegantissimo opere, lingua sua vernacula Belgica edito, cui titulus: *Amboinische Rariteit - Kamer*, vocabulo Belgico, *een Venus - Schulp met Haair*, id est, *eine Venus Muschel oder Schale mit Haaren*, appellavit, quique eam quoque Tab XLVIII. figur. IV. in t' XXXVII. *Hoofsideel*, pag. 160. icone exprimi & depingi curavit; verba ejus sunt de hac testacea concha sequentia: *Van Venus-Schulpe het man 2. sorten, eene sorte van de Chama aspera*, quam 143. Tab. XLIV. depingit; *een ander sorte het dubbelde Venus Hartje, is een sorte van de Pectines*, voor eene van deze 60. Ducatons betaalt; ex qua descriptione infimul & pretium ob raritatem hîsce nostris in terris judicare licet; sed hodie hocce pretium in vilius degeneravit; quæ enim in adjacente huic schediasmati tabula exscriptæ prostant, individuum non nisi uno constat thalero. Præter hunc autem cæcum, & Beslerus, qui dum inter vivos obambulare, instructissimum omnium rerum Museum possidebat, ejus speciem habuit, quam videre possumus inter Rariora Mu-

fei Besleriani a Lochnero edita, Tab. XXI. figur. XI. p. 75. & ante hos duos jam paucis lineolis ejus descriptionem in Celeber. Olearii Museo Gotttdorfiano Tab. XXIX. figur. IV. vidimus.

§. VII.

Concha hæc purpureo-alba ex Amboina, Asiæ Insula, in nostras, licet raro rarius, apportatur regiones, in cujus maris littoribus tempestatum truculentia ejecta, & quasi evomita colligitur, cum reliquorum marium altitudines iis minime scatere perhibentur; magnitudo ejus non semper eadem offenditur.

§. VIII.

Hujus duo individua, parum ab invicem abluentia & distantia, satisque elegantia, apud nos in Museo visui se offerunt, quæ quoque in adjecta tabula videre licet; usum quantum scimus, medicum adhuc non invenit; sed quæritur, cum multis rebus naturalibus ex sola signatura vires adscribantur medicæ, an non huic quoque, cum signaturam Cymbæ virgineæ, ut supra jam innuimus, præ se ferat, vis quædam medica & salutaris, virtusque conveniat in morbis pudendorum virginum æque ac mulierum? sed alii dijudicent & decident

cidant hoc. Credimus, cum substantiam cum reliquis conchis communem habeat, easdem quoque vires, atque alia tastacea possidere, parum signaturæ soli adscribentes. Coloris est albi cum striis purpureis, uti in præsentî tabula videri potest; properamus ergo ad caput posterius de Concha Venerea.

CAP. II.

DE

CONCHA VENEREA.

§. I.

Perbrevem Vulvæ Marinæ exhibuimus cum descriptione delineationem, nunc & de Concha Venerea, quam rubrica indicavit, quædam nobis dicenda restant. Concha antecedens bivalvis fuit, hæc tantum univalvis est, hînc plane diversum & peculiare genus ab anteaçta, uti jam Cap. antecedent. § IV. indicavimus, constituit.

§. II.

Veneream vocitant autores hanc Concham,
a Vene-

a Venere, pulchritudinis, deliciarum ac voluptatum Dea formissima. An vero hæc Concha ex eo hoc nomen indepta, quod ex maris spuma orta sit Dòminà maris, secundum antiquissimos fabularum conditores; vel quod Conchæ, navis loco, elegantissimi naturæ operis, invec̃ta a poetarum pictorumque familia fingatur & pingatur, vel quod Veneri, secundum quosdam, Concha grata sit, decidere & dijudicare hoc loco nolumus. Credimus autem potius, quod pariter ac Vulva Marina, nomen a signatura & analogia cum virginum pudendis acceperit, repræsentat enim vulgo sic dictam rimam magnam cum labiis, non aculeatis, uti in antecedente vidimus, sed saltim in margine crenatis, quæ rima magna quibusdam Venus audire solet, sæpissime quoque Venus pro pudendis sexus sequioris apud poetas & alios ponitur.

§. III.

Variis gaudet synonymiis, sic inter veteres poeta quidam CONCHAM ERYTHRAEAM, quod in maris rubri littoribus frequens adsit, vocitavit; evolve, si placet, Hylen pœtriam, alii scribunt Hedylen, tractantem de Glauco, maris Deo, venisse eum nempe in antrum Scyllæ, cujus amore captus erat &c. vide quoque Attæneum lib. 7. ubi multa
alia

alia de hoc Glauco referuntur, Bellonio audit LAEVIGATORIA, quod in Ægypto ad lævigandam papyrum & telas coloribus permixto gummi confectas usurparetur; aliis LAEVIGATA, quia lævis, quasi polituræ subjecta fuisset; Ulysses Aldrovandus in histor. natural. de animalibus exanguibus, crustaceis, testaceis & Zoophytis lib. III. cap. LXXXII. p. 180. inquit: quod passim in omni Italia ejusmodi genus conchæ vendatur, & a mulierculis ematur ad polienda sua ornamenta linea, Germani vocant, *vveiß Zeug pletten*, ut splendent; item CONCHA PORCELLANA, vel a porci cujusdam rostro, vel quod polita, lævis & splendens sit, quasi vasa Indorum porcellanica; sed credimus eandem cum antedicta voce, Concha nempe Venerea, quæ a Venere i. e. pudendis, habere etymologiam, & a porco, quo nomine pariter natura muliebris vel pudendum gaudet, denominationem accepisse, sicque potius a porco virgineo & muliebri, quam porci ore vel porcellanicis Indorum vasis hoc indeptum esse cognomen, quod nobis firmiter persuademus.

§. IV.

Dividuntur hæ conchæ in majores & minores; minores BELLICVLI vel BELLIRICI audiunt MARINI, sic dicti, eo quod olim inter medicamen-

C

menta

menta cosmetica, ad faciei & manuum nempe cutim glabram, politam, claram & perbellam reddendam usurpati fuerint; sic prostat compositio unguenti sic dicti Citrini, quod hos recepit; sunt, qui putant, hos belliculos marinos veterum fuisse vel esse recentiorum sic dictas Fabas marinas. Vocant volgo quoque CALCVLVM VTERI vel MATRICIS, *Mutter-Stein*, quasi utilem in pudendorum & uteri affectionibus; superstitiosa enim vulgi cohors, quæ vel nunquam uteri fabricam vidit, figuram hujus conchæ analogam mulierum matrici esse putat, hinc ab appenso de corpore hoc calculo, liceat nobis vocabulo hoc uti, in morbis matricis passioneque hysterica saluberrimum sibi inde promittunt eventum; sed calculus hic, abusive sic dictus, præter duritiem, nullam cum calculis habet affinitatem. Ipsi novimus mulierem conjugatam succiplenam, dum Weferlingæ, Ducatus Halberstadiensis oppidulo, adhuc praxi medicæ incumberemus, quæ, quoties affectu sui sexus molestissimo, uterina nempe invaderetur, passione, statim ad hanc concham, quasi sacram confugiebat anchoram, & non tantum portiunculam abrasam cum vehiculo deglutiebat, sed & deinde extemplo statim hocce, sua opinione summum & specificum amuletum, ut olim Ethnicorum quorundam mulieres priapum, de collo pendebat, quo levamine vero, nescimus; nos, minime superstitionis amantes,

tes, hocce cum plurima amuletorum parte inter medicamenta referimus superstitiosa, cum sola signatura corpori nullam afferre possit vim, nec de se spargere; modo dicta mulier tanti æstimabat hocce anthystericum & uterinum medicamentum, ut persuasi scribimus, vel viginti non vendiderit thaleris.

§. V.

Est autem concha univalvis simplex, id est, unica ovali subrotunda constans valva, rimam magnam habens, cujus duo labia in extremitatibus dentata sunt vel incisuras habent dentatas & striatas; substantia testæ est valde dura; & quod inprimis notatu dignum, tantæ dūritiei, ut nullos insectorum dentes morsusque admittat, cum omnes reliquæ conchyliorum species reperiantur quandoque tractu temporis longo arrosæ a vermibus, tineisque concharum marinis, quæ eis arrosionibus juxta ac perforationibus elegantiam pristinam naturalem demunt & corrumpunt, hæc tamen nullibi unquam exesa & corrosa percipitur vel invenitur; variat magnitudo, ob quam in majorum & minorum familiam paragrapho antecedente divisimus; Ad figuram tandem quod attinet, habet ovalem subrotundam, prona parte patulam, posteriore averfa clausam & oviformem; coloris intus plerumque candidi splenden-

tis, exterius albi, rubri, purpurei, punctati, maculati, striis nigris albis mixtis, variisque aliis modis variegati, imo coloribus abundat, pro varietate specierum, vel centenarium numerum longe superante, diversissimis; testa est politissima & lævigata, unde & lævigatoria, ut supra jam una vice innuimus, recte appellata, & ob splendentem, lævitatem opposita colorata simulacra, imaginesque pictas, non aliter ac speculum, reddere solet, licet paululum obscure.

§. VI.

Varias, imo plures quam centenas, habemus species, & inter has quædam sunt elegantissimæ, quas autem omnes hic loci recensere non opus, cum maxima earum pars apud Ulyssæm Aldrovandum, Rumphium, Gesnerum, Henricum Ruyschium in theatro universali omnium animalium, & Rondeletium, videnda sit. Varia marium alta has nobis porrigunt conchas, inter quas tamen ex Persico sinu, mari rubro & Amboinæ, Insulæ Asiæ, littoribus allatas reliquis elegantiores, læviores & coloratiores deprehendimus.

§. VII.

Varii usus, variæque virtutes medicæ testæ hujus

hujus Veneræ conchæ adscribuntur, sic ad laxitatem alvi, quæ diarrhœæ nomine in scholis Medicorum venire solet, stipandam & sistendam pulverem ejus salutare esse statuunt; ad ulcera deinde intestinorum atque uteri exsiccanda quoque in pulvere; item ad oculorum morbos ab ulceribus comitatos; pulvis enim ejus alcoholisatus exsiccat, abstergit ulcera & absorbet humores acres rosivos, ut aliarum concharum pulvis; Externum quod attinet ad usum, dentifriciis adhiberi potest; item majores domesticum habent usum ac œconomicum, ad læviganda enim, ut splendeant, lintea & papyrum quibusdam in terris, uti Italia, &c. adhibent, ad quam priorem lævigationem apud nos hisce in regionibus ferrea quædam instrumenta igne candefacta & involucro orichalceo vel ferreo polito indita, vulgo *Plette*, *Plett-eysen*, ad posteriorem vero, *zum Pappierglatten*, dentes lupi, apri, aliorumque animalium in usu habent. Vectores & aurigæ minores ephippiis & habenis, partim ornatus gratia, partim ex superstitione quadam, dum credunt, equos his ornatos melius currere, meliusque currum trahere posse, nec nimis avide bibere & haurire aquam, *sie versæffen sich nicht leicht*, peculiarem quoque eis appellationem dedere & nominarunt, *Slangen - Kœpffe*, arbitantes esse serpentum sceleta capitum, sed falluntur; putamus forsan ab analogia,

gia, quam cum capitibus viperarum habent; sic dictas; appendunt, ita ut sæpius in uno ephippio & freno cujusdam vectoris plures, quam ducentas vidimus ejusmodi conchulas minores unius speciei. Plura de hac superstitione vide *in der gestrigelten Rocken-Philosophia*.

§. VIII.

Compositionem nullam officinalem, præter Massam pillularum de Bdellio & unguentum sic dictum Citrinum ingreditur, in cujus vicem tamen matrem perlarum substitui & supponi quidam jubent; sunt autem & unguentem & pillulæ ferme plane abrogatæ. Æthiopes elegantissimis albis, quas peculiari nomine, vernacula sua lingua, Buzios vocitant, nummorum, ut Americæ incolæ nuces Cacao, loco utuntur, & pro iis aurum permutare, liberosque suos vendere dicuntur. Ornamenti gratia agglutinantur cum aliis testaceis & crustaceis marinis antris subterraneis, quæ nomine *der Grotten* vulgo veniunt, uti talia videre licet in viridario Saltzdalumensi, Ducatus hujus Brunsvigii Celeberrimo, quod certe mundi miraculum appellari optimo jure meretur.

§. IX.

Porro hæc Concha varios habet gyros, variosque

riosque anfractus, qui in fracta in apricum veniunt & evidentissime videri possunt; auribus proxime & immediate apposita, in primis major quædam species, continuum susurrum, continuum strepitum de se spargit, & cum auribus affixis communicat, hinc inscii sibi persuadent, se maris, ex quo hoc testaceum desumptum, æstum ac tempestatem murmurantem audire posse; *sie könnten das Meer - brausen hören*; qui tamen susurrus ex rationibus physicis & structura anfractuosa haud difficili negotio decidendus.

§. X.

Præterea, licet rarissime, hoc marinum testaceum petrefactum reperitur, cujus exemplar quoddam etiam apud nos in Museo prostat, & in thesauris subterraneis Ducatus Brunsvigii, qui sub prelo sudant, vivendum se sistet; præter hoc nostrum Scheuchzerus quoque, Helvetiæ, orbisque totius eruditi decus ac ornamentum, in vindiciis & querelis piscium Tab. V. p. 31. Concham Veneris elegantissimam lapideam delineavit, præter hæc duo plura non æque apud autores vidimus.

§. XI.

Et hæc sunt nostræ, quæ de elegantissimis
con-

concharum bigis, Vulva marina & Concha Venera nempe, in medium proferre volumus; meditationes properante satis volanteque calamo in chartam conjectæ. Suscipite, VIRI ILLUSTRES atque MAGNIFICI, hoc, qualecunque est nostræ in VOS pietatis & observantiæ argumentum; manumque aliquando & oculos hisce pagellis admove, ubi gravissimæ rerum VESTRARVM curæ paulisper diffugiunt, ne dedignemini, nosque simul VESTRA benevolentia, qua nihil nobis potest esse gratius, prosequimini.

F I N I S.

Dr. NOT CIRCULAR